

MEZINÁBOŽENSKÉ VZTAHY

Historie, strategie, dialog a
sdílení

Kdo jsou subjekty mezináboženských vztahů?

- Bereme-li náboženství jako uzavřené, samostatné subjekty, jde o vztahy mezi nimi, o vztahy interreligiózní (mezináboženské).

Kdo jsou subjekty mezináboženských vztahů?

- Bereme-li to tak, že existuje obecně lidská náboženská proměnlivost v různých sociálních a kulturních kontextech, jde o vztahy uvnitř velkého celku náboženství, vztahy jsou intrareligózní (vnitronáboženské).

Historie mezináboženských vztahů

- V Číně a Japonsku koexistují původní domácí náboženství (v Číně taoismus, v Japonsku šintó) s buddhismem a prolínají se
- Obrázek: japonská stúpa s motivy šintó a buddhismu

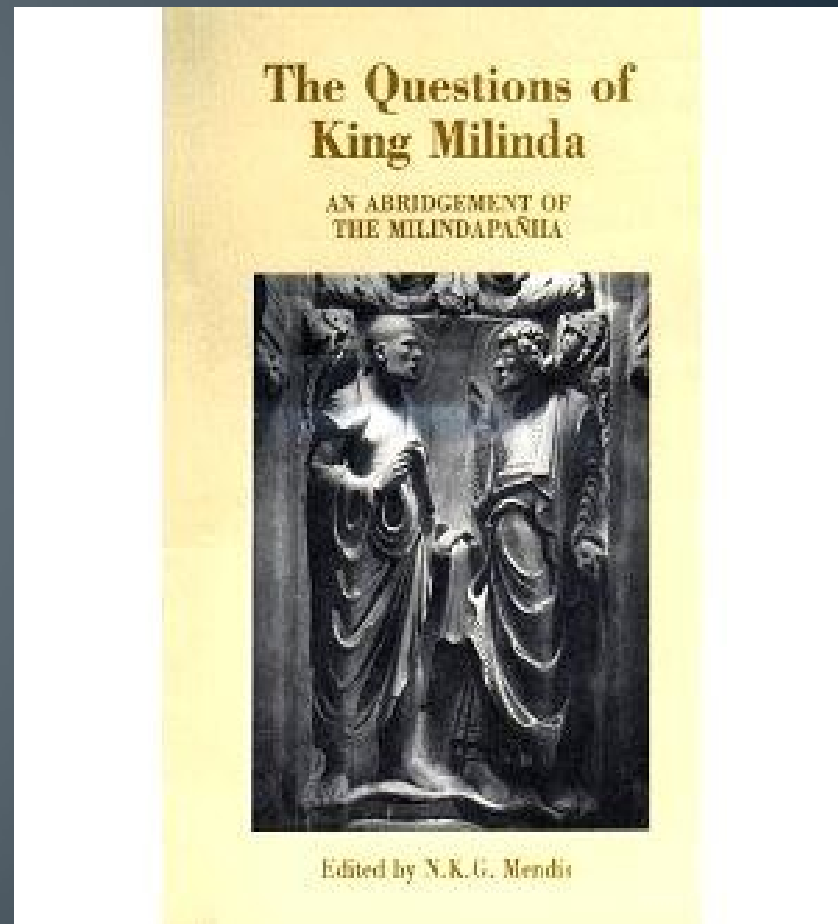
Historie mezináboženských vztahů

- Za panovníka Ašóky (vládl 304 – 232 před n.l.) žily v míru vedle sebe v Indii hinduismus a buddhismus. Ašóka vybíral z obou hlavně morální témata a nechal tyto myšlenky vyrýt do železných dodnes zachovaných sloupů.

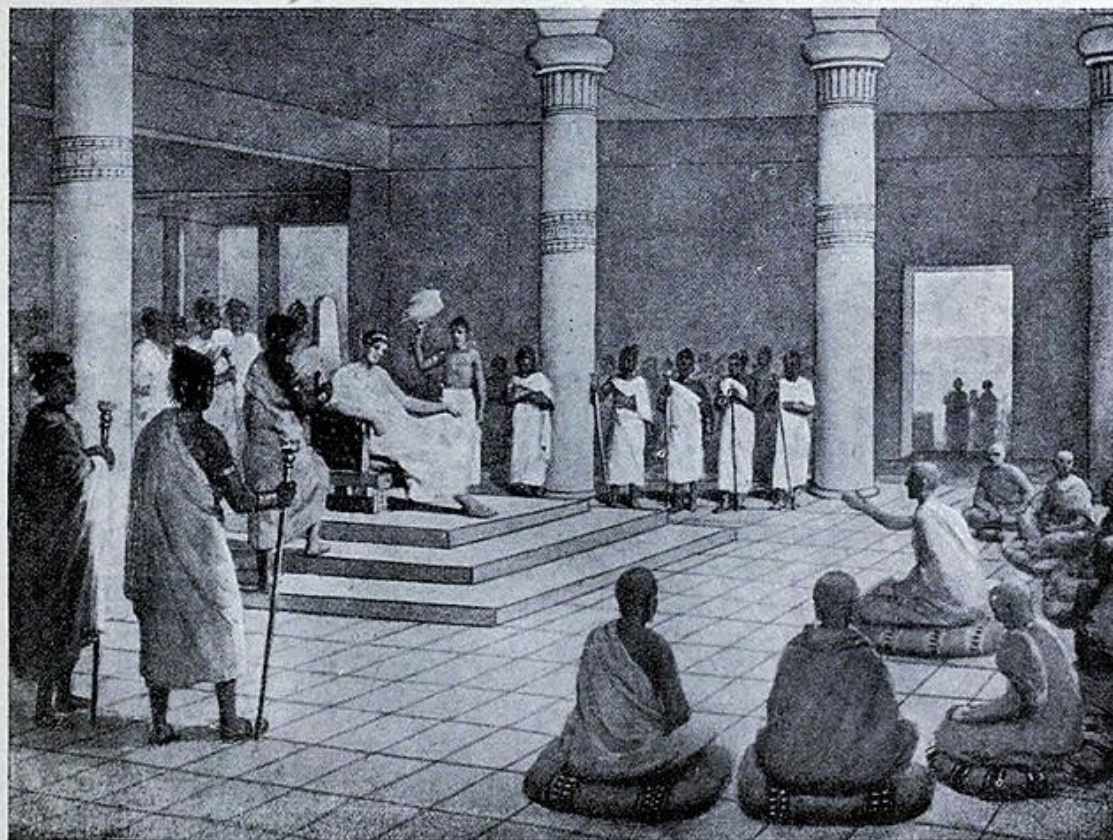
Historie mezináboženských vztahů

- Buddhistický tradiční text Milindapañha (Otázky Milindovy) vyjadřuje setkání buddhismu a řecké kultury ve 2. stol. př. n. l. Panovník řeckých obcí na území dnešního Afghánistánu) Menander I. klade otázky mnichu

Historie mezináboženských vztahů

Rozhovor Menandra I. s Nágasenou

Painted specially for this work.]

KING MILINDA ASKS QUESTIONS, 140 B.C.

After the deaths of Seleukos Nikator and Asoka, the great empires they controlled broke up, and on the north-western frontiers of India beyond the Indus the country (Baktria and Parthia) came to be held by rulers of Greek descent. Conspicuous amongst these was Menander of Kabul, who penetrated far into Northern India and created a capital at Sagala (Sialkot in the Panjab). He had strong leanings towards Buddhism, and his religious disputations with the great teacher Nagasena have been preserved in a famous classic, the *Milindapanha*, the Questions of Milinda (Menander).

Historie mezináboženských vztahů

- Klasické vyobrazení sedícího Buddhy se zřaseným oděvem je výsledkem vlivu řeckého antického výtvarného umění na indickou kulturu. Předtím se buddhismus vyjadřoval abstraktními vyobrazeními.

Historie mezináboženských vztahů

- V Cordóbském chalífátu (929 – 1031) i později žili na Pyrenejském poloostrově pod vládou muslimských Maurů v míru a spolupráci Židé, křesťané a muslimové a vytvořili vyspělou kulturu, vzor pro tehdejší Evropu.

Historie mezináboženských vztahů

Cordóbský chalífát

Historie mezináboženských vztahů (Parlament náboženství světa, Chicago 1893)

Strategie mezináboženských vztahů

- **Exklusivismus** – my jediní máme pravdu, máme celou pravdu, my jediní směřujeme k duchovnímu cíli (spáse, vysvobození, probuzení, požehnání budoucího věku, ráji)

Strategie mezináboženských vztahů

- Inklusivismus – dílčí pravdy jiných náboženství se vejdou do celé pravdy našeho náboženství; příslušníci jiných náboženství směřují k témuž duchovnímu cíli jako my.

Strategie mezináboženských vztahů

- **Pluralismus** – každé náboženství má svou pravdu, všechna náboženství vedou ke stejnému cíli, nebo každé ke svému cíli a ty jsou stejně hodnotné.

Mezináboženský dialog

- Dialog v širokém smyslu: jakýkoli rozhovor, např. *debata, konverzace* bez zvláštního cíle s libovůlí v tématech nebo *disputace* či *polemika*, kde se střetávají protikladné myšlenky, teze a její popření a jde o obhájení teze či její porážku; *diskuse*, která má pevné téma, nesměřuje k vítězství a porážce, má rozebrat téma z různých hledisek.

Mezináboženský dialog

- Dialog v užším smyslu – společné hledání pravdy v rozhovoru směřující ke shodě
- Podmínky dialogu:
 - uznání rovnosti zúčastněných stran
 - ochota ke změně
 - nadřazení pravdy loajalitě

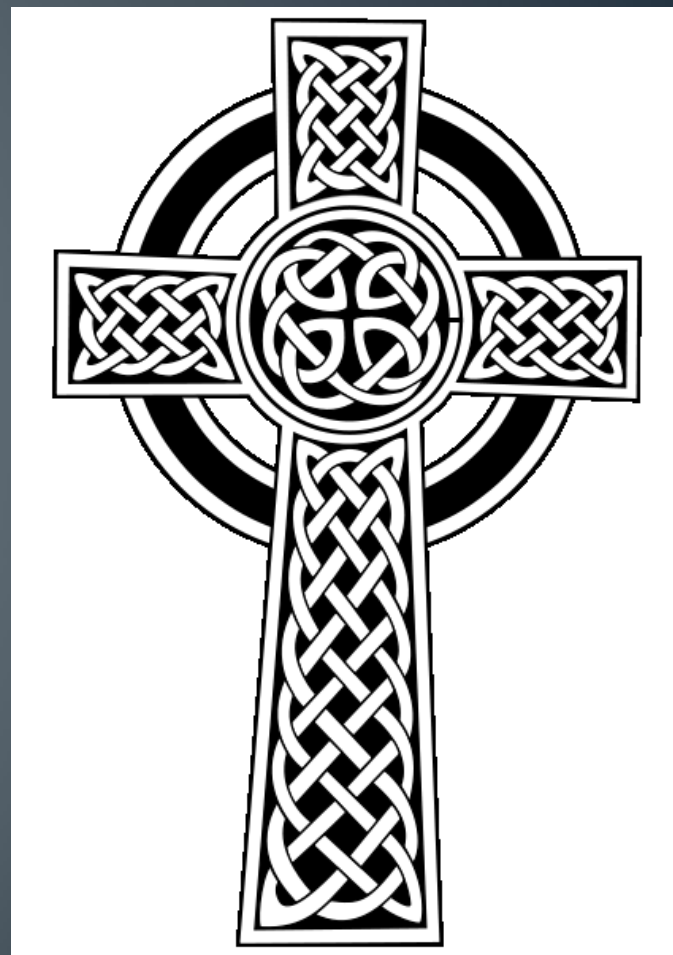
Co není mezináboženským dialogem

- Náboženský synkretismus – spojenectví náboženských směrů proti domnělému nebo skutečnému společnému protivníkovi, „svatá aliance“
- Náboženský eklekticismus – libovolné míšení prvků různých náboženství bez vnitřní souvislosti

Konkrétní podoby mezináboženského dialogu

- Židovsko-křesťanský dialog
- Abrahámovská ekuména
- Světový étos
- Parlament náboženství světa
- Mezináboženský mnišský dialog
- Společnost pro mezináboženský dialog

Židovsko-křesťanský dialog

Židovsko-křesťanský dialog

- Nacistické pronásledování Židů vedlo již v létech II. světové války představitele křesťanů a Židů ve Velké Británii a v USA k hledání příčin a k rozhodnutí společně zabránit podobné tragédii.

Židovsko-křesťanský dialog

- V létě 1947 konference křesťanů a Židů ve švýcarském Seelisbergu, dohodnuto vytvořit společnou organizaci *International Council of Christians and Jews*
- V současnosti spojuje 38 místních organizací z 32 zemí včetně české *Společnosti křesťanů a Židů*

Židovsko-křesťanský dialog

- *Společnost křesťanů a Židů:*

- ... byla založena v naší zemi v roce 1991 s cílem podporovat dialog mezi křesťany a Židy, ale také zprostředkovat rozhovor mezi těmito dvěma náboženstvími a širokou veřejností. ... se křesťané postupně přihlašovali ke své spoluodpovědnosti za holocaust, ale také na vývoj v naší zemi po pádu komunismu, který zde umožnil takový dialog rozvíjet.

- (<http://krestane-zide.info>)

Židovsko-křesťanský dialog

Židovsko-křesťanský dialog

- Křesťané ustoupili od přesvědčení, že Bůh odejmul Židům přísliby a požehnání a přenesl je na křesťany.
- Židé uznávají, že křesťané nesou víru v jediného Boha a jeho zákon mezi pohany.

Abrahámovská ekuména

Abrahámovská ekuména

Arahámovská ekuména

- Spolupráce tří na sebe navazujících a příbuzných náboženství, judaismu, křesťanství a islámu; ve všech je důležitou postavou Abrahám
- Islám tradičně považuje Židy za součást ummy (společenství všech muslimů)
- Islám již v Koránu má společná témata s judaismem (stvoření, proroci) a s křesťanstvím (Ježíš je prorok, posel Boží, duch Boží, slovo Boží, mesiáš).

Abrahámovská ekuména

- Abrahámovské fórum jako přidružená iniciativa ICCJ
- Jordánský korunní princ El Hassan bin Talal (potomek Muhammadovy rodiny), organizátor setkávání Židů, křesťanů a muslimů

Abrahámovská ekuména

- **Fetullah Gülen** (*1941), turecký islámský činitel, vychází ze súfijské tradice, pěstuje islám spřízněný s demokratickým sekulárním státem a intenzivní kontakty s Židy a křesťany.

Abrahámovská ekuména

- Gülenovské hnutí u nás, spolek Turků žijících v Česku **Mozaiky Platform Dialog**, pořádá návštěvy v Turecku (foto Salih Yilmaz a Adam Borzič) s rozhovory, třístranná společenská setkání, vydává literaturu v češtině.

Světový étos

- Iniciativu založil švýcarský katolický teolog žijící v Německu Hans Küng
- Bádání a osvěta ohledně mezináboženských vztahů
- Hledání společných etických podnětů pro politiku a hospodářství

Světový étos

- V Česku reprezentuje iniciativu *Karel Floss* (senátor za ČSSD 1996 – 1998) a *Nadace Světový Étos – Centrum Prokopios*
- Překlady knih Hanse Künga a jeho spolupracovníků; studium tematiky světového étosu

Parlament náboženství světa

Parlament náboženství světa

Parlament náboženství světa

- 100 let po prvním Parlamentu se sešel r. 1993 v Chicagu další parlament náboženství světa za účasti asi osmi tisíc osob a 40 náboženství a vydal dokument věnovaný globální etice na základě iniciativy Hanse Künga
- Od té doby je Parlament trvalou institucí, má stálý sekretariát, který pořádá setkání různého rozsahu v různých částech světa.

Parlament náboženství světa

- Parlament r. 1993 vyslovil čtyři rozhodnutí, a sice
 - závazek ke kultuře nenásilí a úctě k životu
 - závazek ke kultuře solidarity a ke spravedlivému ekonomickému řádu
 - závazek ke kultuře tolerance a důvěry
 - závazek ke kultuře rovných práv a partnerství mužů a žen

Mezináboženský mnišský dialog

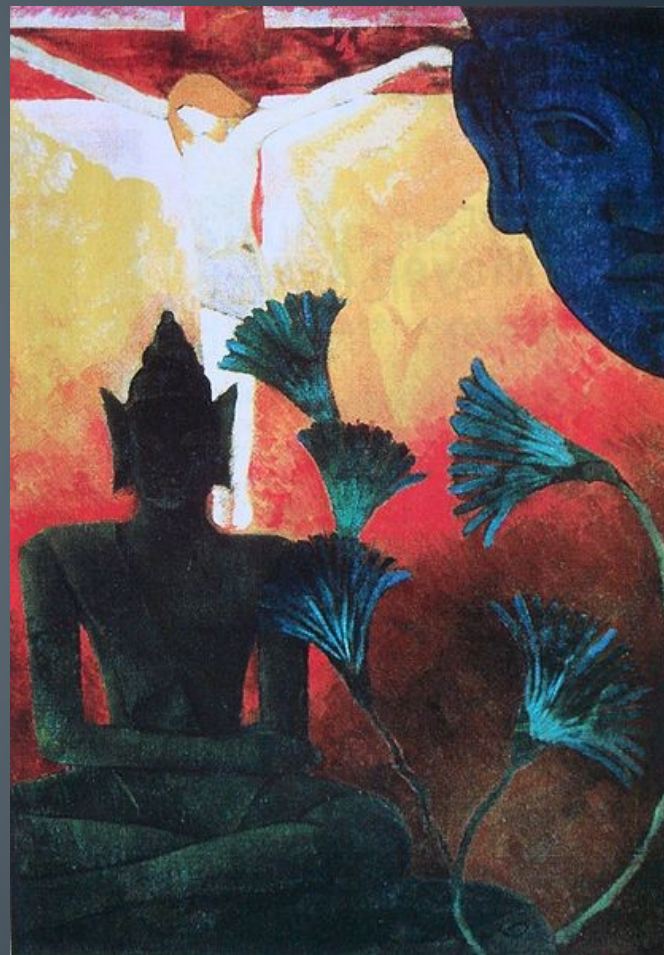

Monastic Interreligious Dialogue

Sponsored by North American Benedictine and Cistercian Monasteries of Men and Women

Mezináboženský mnišský dialog

- Začátek: americký trapistický mnich Thomas Merton navazuje kontakt s mnichy hinduismu a buddhismu a na základě své zkušenosti vykládá spiritualitu těchto dvou mimokřesťanských náboženství.

Mezináboženský mnišský dialog

- Dochází k setkáním a studijním pobytům křesťanských mnichů v hinduistických ášramech a buddhistických kláštorech a naopak
- Mniši společně propracovávají spiritualitu pro současného člověka

Společnost pro mezináboženský dialog

- R. 2012 vzniklo občanské sdružení **Společnost pro mezináboženský dialog**. Svou činnost představuje takto:
 - Činnost SMD probíhá zejména formou organizace společných aktivit jako jsou vzdělávací semináře, diskusní fóra, studijní skupiny, ale také společné výlety nebo prázdninové pobyty. SMD se také snaží o propagaci náboženské tolerance a respektu k jinakosti druhých lidí ve veřejné sekulární sféře, pro níž pořádá kulturní akce a veřejné přednášky či diskusní setkání. Více zde: <http://interfaith.webnode.cz/o-nas/>

Náboženské sdílení

- Raimon Panikkar (1918 – 2010), potomek španělského katolíka a hinduistky z Indie. Proslavil se výrokem: *Šel jsem jako křesťan, našel jsem sám sebe jako hinduista, vrátím se jako buddhista, aniž bych přestal být křesťanem.*

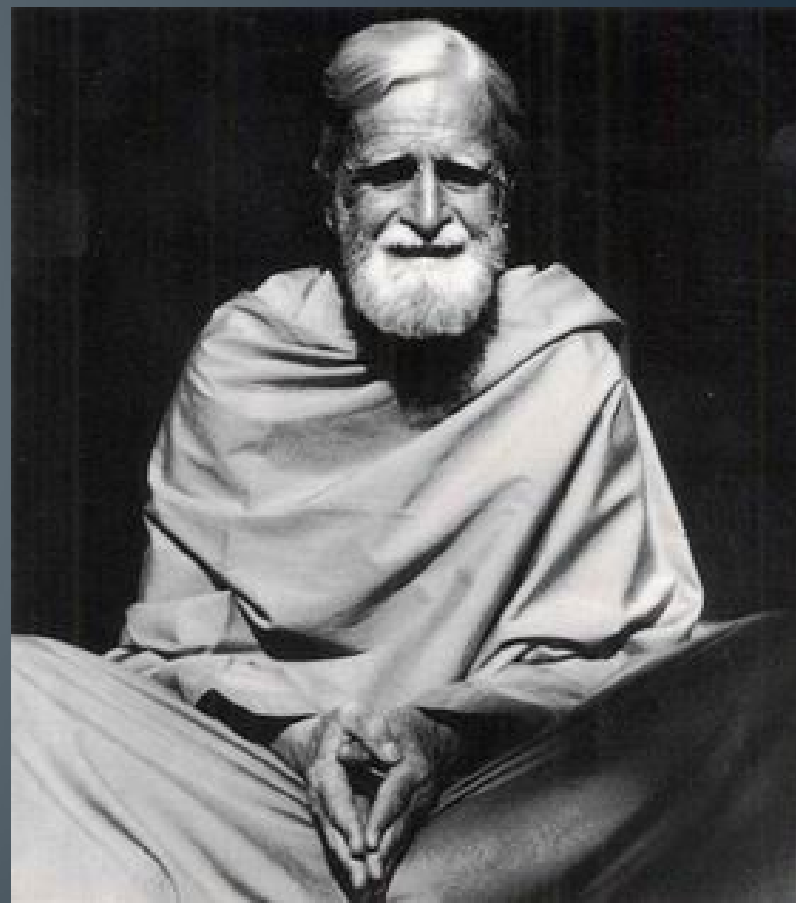
Náboženské sdílení

- Pinchas Lapide,
Raimon Panikkar:
Míníme téhož Boha?
Praha: Vyšehrad
2013; rozhovor
Panikkara s
židovským nyslitelem:
nezastírají rozdíly,
umožňují dalekosáhlé
sdílení

Náboženské sdílení

- Bede Griffiths (1906 – 1993), anglický kamaldulský mnich, v Indii založil křesťanský ášram. Jeho slova: *Byli jsme stvořeni , abychom měli rozdílné zkušenosti Jednoho. Každý z nás je odlišným zjevením Boha; Jediný je totálně zde ve vás a ve mně, ale jedinečným způsobem v každém z nás.*

Náboženské sdílení

- Bede Griffiths: **Sňatek mezi Východem a Západem**, Brno: Cesta 1997; úvahy jako ovoce kontemplativního ponoru a hlubokého vzdělání v křesťanské a hinduistické tradici

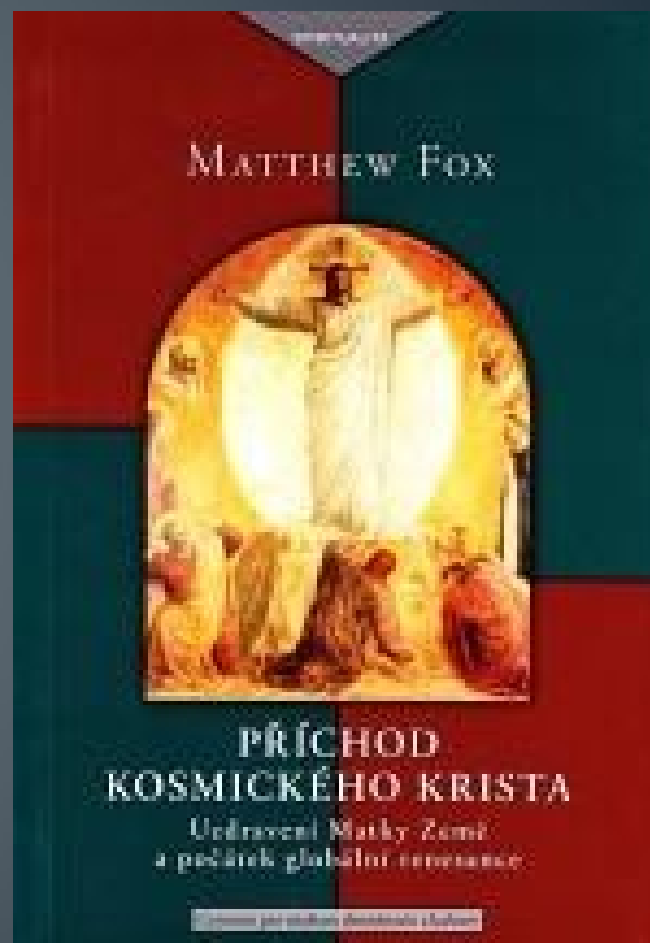
Náboženské sdílení

- Matthew Fox (*1940), původně římskokatolický, později anglikánský kněz, nepokládá hranice křesťanských vyznání za významné, zapojuje do křesťanského života prvky jiných náboženství, mluví o *hlubinném*

Náboženské sdílení

- Matthew Fox: **Příchod kosmického Krista. Uzdravení Matky Země a počátek globální renesance;** výklad křesťanství na základě dialogu s tradiční spiritualitou spřízněnou se Zemí a s mystikou významných náboženství

Shrnutí I.

- Náboženství se realizuje v různých kontextech různě a rané civilizační poměry vedly k tomu, že se utvořila jednotlivá náboženství, uzavřela se, lhostejně existovala vedle sebe nebo byla v konfliktu
- S prehistorií ve starověku se v globální informační společnosti náboženství ocitla v těsné blízkosti a musí řešit vzájemné vztahy

Shrnutí II.

- Iniciativní jednotlivci a skupiny zahájily dialog mezi náboženstvími. Jeho předpokladem je svoboda vyznání a náboženská tolerance
- Náboženství se mohou prostřednictvím dialogu sblížit (při zachování své odlišnosti) a může mezi nimi nastat sdílení a hlubinný ekumenismus